

Natuurtoets

Twentekanaal ter hoogte van Zutphen

Waterschap Rijn en IJssel

18 januari 2016

Project Natuurtoets
Document Twentekanaal ter hoogte van Zutphen
Status Definitief
Datum 18 januari 2016
Referentie DTC237-1/16-000.910

Opdrachtgever Waterschap Rijn en IJssel
Projectcode DTC237-1
Projectleider .
Projectdirecteur

Auteur(s)
Gecontroleerd door
Goedgekeurd door

Paraaf

Adres Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Van Twickelostraat 2
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.
© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Plangebied	1
1.3	Leeswijzer	3
2	TOETSINGSKADER	4
2.1	Natuurbeschermingswet 1998	4
2.1.1	Natura 2000-gebieden	4
2.1.2	Beschermde natuurmonumenten	5
2.2	Ecologische Hoofdstructuur	5
2.3	Beschermingregimes Flora- en faunawet	6
3	BESCHERMDE GEBIEDEN	8
3.1	Natuurbeschermingswet gebieden	8
3.2	Ecologische Hoofdstructuur/Gelders Natuur Netwerk	9
4	BESCHERMDE SOORTEN	10
4.1	Methode	10
4.2	Beschrijving per soortgroep	10
4.2.1	Vaatplanten	10
4.2.2	Grondgebonden zoogdieren	11
4.2.3	Vleermuizen	12
4.2.4	Vogels	13
4.2.5	Vissen	14
4.2.6	Amfibieën en reptielen	15
4.2.7	Dagvlinders, libellen en overige ongewervelde	15
5	SAMENVATTING/CONCLUSIE	16
5.1	Beschermde gebieden	16
5.2	Beschermde soorten	16

6	BRONNEN	18
	Laatste pagina	18
	Bijlage(n)	Aantal pagina's

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

Voor het hoogwaterbeschermingsprogramma is het Twentekanaal getoetst. Een deel van het dijktraject binnen is afgekeurd voor het faalmechanisme piping. Bij dit mechanisme stroomt water via een zandlaag onder de dijk door en komt het achter de dijk weer omhoog. Na verloop van tijd kan het water zand meevoeren en uiteindelijk leiden tot het instorten van de dijk. Om piping tegen te gaan heeft het waterschap Rijn en IJssel drie oplossingsvarianten bedacht. Voor een goede afweging tussen de varianten wordt een aantal milieuaspecten inzichtelijk gemaakt. Een onderdeel hiervan is Ecologie/ Natuur.

In dit rapport is een verkenning (quickscan) uitgevoerd naar de aanwezigheid van natuurwaarden, waarbij onderscheid is gemaakt in beschermde gebieden (Natuurbeschermingswet (Nbw) gebieden en Ecologisch Hoofdstructuur (EHS)) en beschermde soorten in het kader van de Flora en faunawet (Ffw).

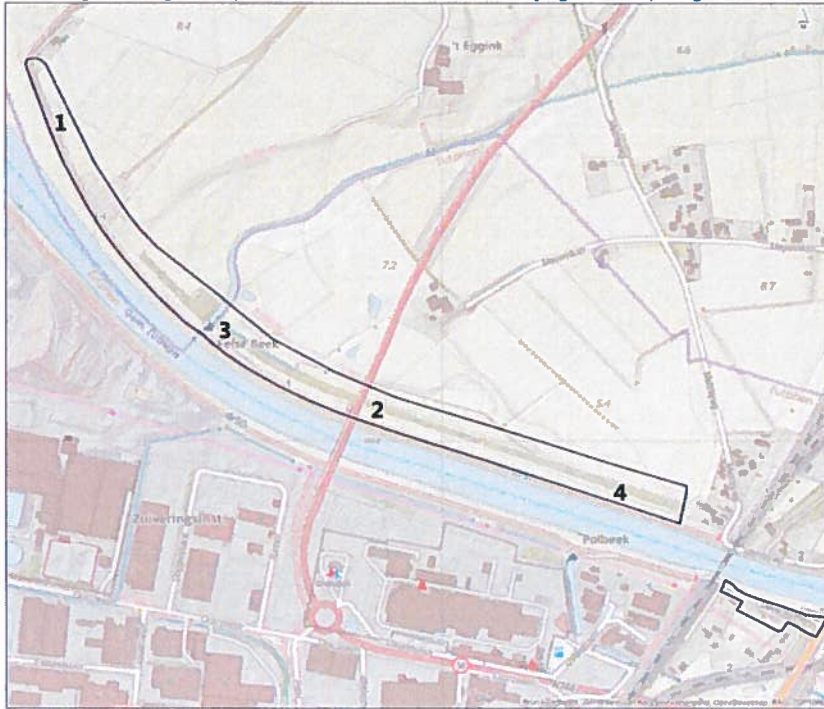
Voor deze verkenning is een bureaustudie naar verspreidinggegevens en een verkennend veldbezoek uitgevoerd. Eventuele knel-/ aandachtspunten en vervolgstappen ten aanzien van natuurwet- en regelgeving worden vervolgens inzichtelijk gemaakt. Daarnaast worden maatregelen genoemd (zowel ontwerp- als aanvoeringsfase) om effect te beperken dan wel te voorkomen.

1.2 Plangebied

Het plangebied is gelegen aan de noordzijde van het Twentekanaal en voor een klein deel aan de zuidzijde ter hoogte van Zutphen. Het gebied ten noorden van het Twentekanaal wordt globaal begrensd door de spoorlijn Zutphen - Deventer in het oosten en de IJssel aan de westzijde. Dit deel van het plangebied is opgebouwd uit een dijklichaam met daarop een fietspad met daarachter een houtsingel met vooral zomereiken en essen. Tussen de houtsingel en de dijk bevindt zich grasland met soorten welke indicatief zijn voor voedselrijke omstandigheden. Achter de houtsingel bevindt zich een sloot met een soortenarme water- en oevervegetatie. Op het punt waar de Eefse Beek aantakt op het Twentekanaal bevindt zich een gemaal. De recent aangelegde provinciale weg N348 doorsnijdt het plangebied.

Het zuidelijke plangebied wordt begrensd door de spoorbrug en de Eefdesse Brug. Binnen het plangebied ligt een dijk met daarop een fietspad en een laan van zomereiken. Aan de zuidzijde van het dijklichaam bevindt zich een ruigtevegetatie van braam.

Afbeelding 1.1 Plangebied quickscan. De onderstaande foto's zijn gemaakt op de genummerde locaties.

Afbeelding 1.2 Impressie van het plangebied

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van het toetsingskader aangaande natuurwet- en regelgeving. Hoofdstuk 3 beschrijft de ligging van beschermde gebieden ten opzichte van het plangebied. Hoofdstuk 4 beschrijft de (potentiële) aanwezigheid van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en omgeving aan de hand van een bureaustudie en een veldbezoek. Hoofdstuk 5 behandelt de conclusie betreffende de effecten van de werkzaamheden op beschermde gebieden en soorten. Daarnaast worden de consequenties en vervolgstappen ten aanzien van de soortbescherming inzichtelijk gemaakt.

2

TOETSINGSKADER

In Nederland is de natuurbescherming geregeld in enerzijds de bescherming van gebieden (Nbwet, EHS (GNN), Provinciale programma's), en anderzijds de bescherming van soorten (Ffw). Hieronder worden deze wettelijke kaders toegelicht.

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998) biedt de juridische basis voor de aanwijzing van te beschermen gebieden en landschapsgezichten, vergunningverlening, schadevergoeding, toezicht en beroep. Internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn (VR) en Habitatrichtlijn (HR), maar ook verdragen als bijvoorbeeld het Verdrag van Ramsar (Wetlands) zijn hiermee in nationale regelgeving verankerd. De Nbw 1998 heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Nbw 1998 voor wat betreft Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten.

2.1.1 Natura 2000-gebieden

Nederland past een vergunningstelsel toe bij de bescherming van Natura 2000-gebieden. De provincie is bevoegd gezag voor de vergunningverlening in het kader van de Nbw 1998. Projecten of andere handelingen die, gelet op de instandhoudingdoelen, verslechterende of significant verstorende gevolgen hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied, zijn volgens artikel 19d, lid 1 Nbw 1998 vergunningplichtig.

Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de werkzaamheden/ontwikkelingen een significant negatief effect hebben op de natuurwaarden in het betreffende gebied. Indien significante effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, dient een 'passende beoordeling' te worden uitgevoerd. Kunnen significante effecten worden uitgesloten, maar kan er wel verslechtering plaatsvinden, dan is een verslechteringstoets vereist. Op basis van de passende beoordeling of een verslechteringstoets kan een aanvraag voor een vergunning op grond van de Nbw 1998 worden ingediend bij het bevoegde bestuursorgaan. In het geval de passende beoordeling niet de zekerheid verschaft dat er geen sprake is van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied, moet de vergunning, c.q. de instemming, worden geweigerd, tenzij er geen alternatieven zijn, er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en door compensatie de algehele samenhang van het Natura 2000-netwerk gewaarborgd blijft (ADC-criteria; Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compensatie).

2.1.2 Beschermde natuurmonumenten

Al onder de Natuurbeschermingswet 1967 werden natuurgebieden beschermd door het aanwijzen van Staats- en Beschermde Natuurmonumenten. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt het onderscheid tussen Staats- en Beschermde Natuurmonumenten; beide worden nu Beschermde Natuurmonumenten genoemd. Daarnaast komen die (delen van) Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden te vervallen. De instandhoudingsdoelstellingen van het desbetreffende Natura 2000-gebied zullen wel mede betrekking hebben op de waarden die beschermd werden door het natuurmonument.

2.2 Ecologische Hoofdstructuur

In de Nota Ruimte is een aantal uitwerkingen van ruimtelijke afwegingskaders voor de EHS aangekondigd. De EHS beoogt de realisatie van een samenhangend netwerk van natuurgebieden en verbindingzones. Door natuur te verbinden blijft diversiteit behouden en verkleint de kans op uitsterven van soorten. Het streven voor het huidige regeerakkoord was om in Nederland in 2020 meer dan 750.000 ha aan EHS-gebieden te hebben. Het grootste deel daarvan zijn bestaande bossen en natuurgebieden. Daarbij komen nog de ruim 6 miljoen ha natte natuur: meren, rivieren en de Nederlandse delen van de Noord- en Waddenzee. Een gebied kan tegelijk een Natura 2000-gebied zijn en onderdeel zijn van de EHS. Als er sprake zou zijn van tegenstrijdige vereisten, dan is het Natura 2000-beschermingsregime leidend. In het huidige regeerakkoord is afgesproken om de EHS in een herijkte vorm in 2018 gerealiseerd te hebben, waarbij uitgegaan wordt van de huidige 600.000 ha die eventueel met enkele tienduizenden ha kan groeien. Bij het hieropvolgende onderhandelingsakkoord (20 september 2011) over de decentralisatie van het natuurbeleid is afgesproken, dat de herijkte EHS wordt afgerond in 2021. Dit betekent dat de provincies drie jaar langer de tijd krijgen dan in het regeerakkoord is voorzien. De herijkte EHS wordt uiterlijk 2012 vastgelegd in provinciale verordeningen om planologische schaduwwerking zo snel mogelijk te beëindigen. Er is nog geen onderhandelingsakkoord met alle provincies, waardoor de uiteindelijke invulling van het beleid en de consequenties nog onduidelijk blijven.

De specifieke waarden en kwaliteiten (veelal vastgelegd in beheer- en natuurdoeltypen) van een EHS-gebied bepalen of ruimtelijke initiatieven doorgang kunnen vinden. Iedere provincie heeft deze voorwaarden in een zogeheten compensatiebeginsel 'vastgelegd' (zie hierna volgend kader). Over het algemeen geldt dat er geen bestemmingswijzigingen mogelijk zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant worden aangetast; dit alles tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag (de gemeente) erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zal de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten specificeren.

Compensatiebeginsel Gelderland, Gelders Natuur Netwerk

Ingrepen die de natuurwaarden in het GNN, de ecologische verbindingzones en weidevogelleefgebied aantasten zijn in principe niet toegestaan. In bepaalde situaties kan de provincie, onder voorwaarden, echter toestemming geven. Deze voorwaarden zijn beschreven in de Provinciale Ruimtelijke Verordening bij de Structuurvisie (PRVS). Als een ingreep wordt toegestaan, moet de initiatiefnemer de (potentiële) natuurwaarden die verloren gaan op eigen kosten compenseren. Dit uitgangspunt wordt 'natuurcompensatie' genoemd. Voor de planologische bescherming van de EHS geldt het nee, tenzij regime. Binnen gebieden waarin dit regime van kracht is zijn geen activiteiten toegestaan die de wezenlijke kenmerken en waarden van de ecologische hoofdstructuur significant aantasten, tenzij a) sprake is van een groot openbaar belang, b) geen reële andere mogelijkheden zijn, en c) de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

2.3 Beschermingregimes Flora- en faunawet

Algemene soorten

Voor algemene soorten (tabel 1-soorten of licht beschermd) geldt een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 13 van de Ffw. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, behalve de zorgplicht. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover dat in redelijkheid kan worden geveerd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden geveerd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Minder algemene soorten

Voor een aantal minder algemene soorten (tabel 2-soorten of middelzwaar beschermd) geldt een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 13 van de Ffw, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Economische Zaken, (EZ, voorheen EL&I en LNV) goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode kan door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden ter goedkeuring door de Minister van EZ of er kan een al goedgekeurde gedragscode worden gebruikt. Wanneer volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt, hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Als niet volgens een goed gekeurde gedragscode wordt gewerkt moet voor het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten een ontheffing van de Ffw worden aangevraagd. Bij de beoordeling van deze aanvraag vindt een zogenaamde lichte toets plaats dat wil zeggen dat alleen wordt getoetst of geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Soorten van bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en bijlage IV van de Habitatrictlijn

Voor zwaardere beschermde soorten (tabel 3-soorten) kan voor ingrepen in het kader van bestendig beheer & onderhoud en bestendig gebruik, gebruik gemaakt worden van een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Als het werken volgens een goedgekeurde gedragscode niet mogelijk is, moet voor het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten een ontheffing in het kader van de Ffw worden aangevraagd. Voor het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten in deze groep voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is altijd een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze groep soorten wordt getoetst aan 3 criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang (zie volgende alinea), 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Een ontheffing voor soorten van bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten kan worden aangevraagd op grond van alle belangen uit dit Besluit. Hieronder vallen onder andere:

- bescherming van flora en fauna (b);
- volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
- dwingende redenen van groot openbaar belang, van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j).

Een ontheffing voor soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn kan worden aangevraagd op grond van alle belangen uit de Habitatrictlijn. Een groot verschil met het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is dat belang j, uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, daarin niet is opgenomen. In die combinatie kan een initiatief alleen plaatsvinden als alle negatieve effecten volledig worden voorkomen.

Vogelsoorten

De meeste vogelsoorten maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mogen deze nesten worden verwijderd of verplaatst, tenzij in specifieke situaties er een ecologisch zwaarwegend belang is om nesten die normaliter niet jaarrond beschermd zijn toch jaarrond te beschermen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer door een ingreep een groot deel van de nestgelegenheid van een bepaalde populatie dreigt te verdwijnen. Voor het verstoren van vogels (in het broedseizoen) is het aanvragen van ontheffing voor ruimtelijke ingrepen in principe niet aan de orde omdat bijna altijd een alternatief voorhanden is, namelijk werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn. De flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken zijn jaarrond beschermd. Hieronder vallen:

- 1 nesten die buiten het broedseizoen worden gebruikt als vaste rust- en verblijfplaats (bijvoorbeeld: steenuil);
- 2 nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (bijvoorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
- 3 nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (bijvoorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
- 4 vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld boomvalk, buizerd en ransuil).

Voor verstoring van deze soorten is een ontheffing noodzakelijk. Deze kan alleen aangevraagd worden op basis van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- bescherming van flora en fauna (b);
- veiligheid van het luchtverkeer (c);
- volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

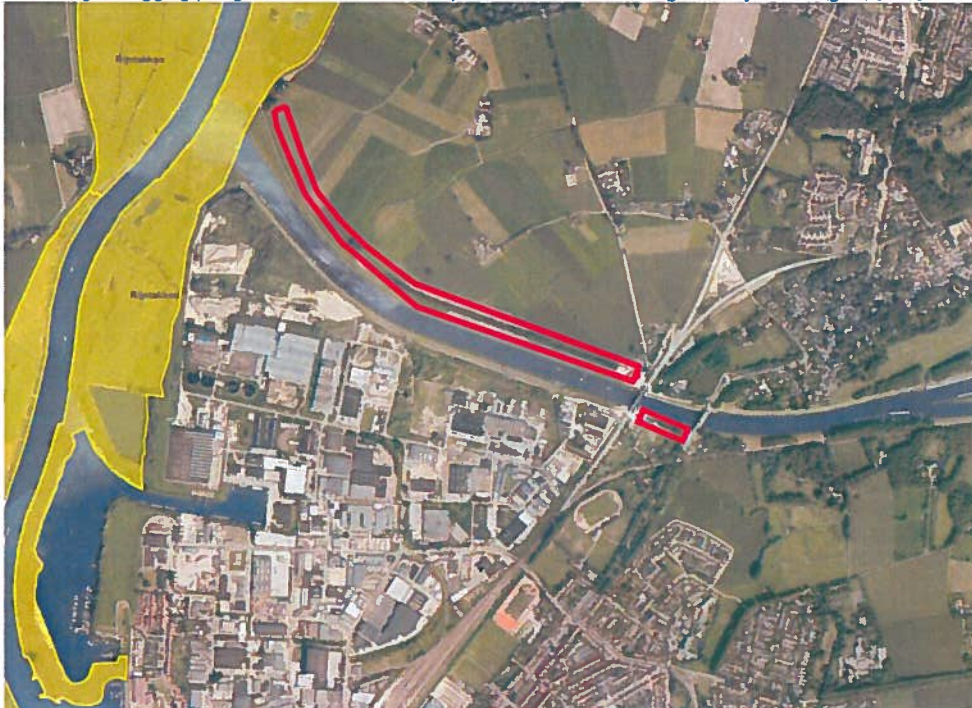
3

BESCHERMDE GEBIEDEN

3.1 Natuurbeschermingswet gebieden

Het plangebied grenst in het meest westelijke gedeelte aan het Natura 2000-gebied De Rijntakken, maar maakt hier geen onderdeel van uit (zie afbeelding 3.1) [lit. 1]. Het Natura 2000-gebied De Rijntakken is aangewezen als habitat- en vogelrichtlijngebied (HR + VR).

Afbeelding 3.1 Ligging plangebied (rood kader) ten opzichte van Natura 2000-gebied Rijntakken (geel) [lit. 1].

Het dichtstbijzijnde Beschermd Natuurmonument Wildenborch ligt op circa 13 kilometer van het plangebied.

Effecten en conclusie

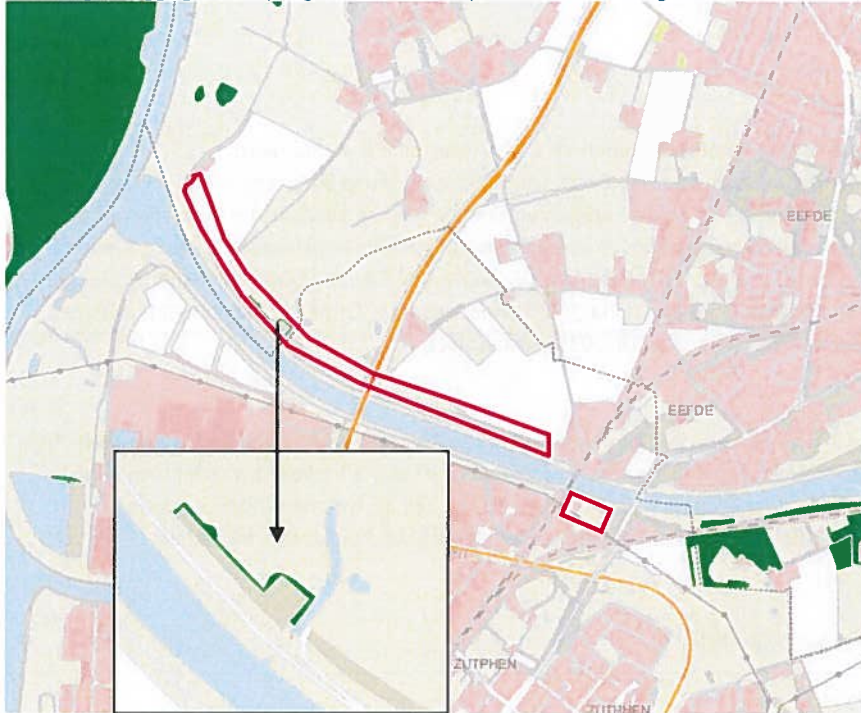
Doordat het plangebied buiten de begrenzing van Natura 2000 is gelegen is er geen sprake van vernietiging. Wel kunnen door indirecte effecten (externe werking) als geluid, optische verstoring, verzuring en vermisting (toename stikstofdepositie tijdens de aanlegfase) optreden. In hoeverre deze effecten optreden en of deze effecten Natura 2000-doelen negatief beïnvloeden dient nader onderzocht te worden in een Voortoets. Zie paragraaf 2.1.1 voor de nadere toelichting op de procedure van een voortoets.

Beschermde Natuurmonumenten liggen op een dusdanige afstand dat gezien de aard van de werkzaamheden indirecte effecten zijn uitgesloten.

3.2 Ecologische Hoofdstructuur/Gelders Natuur Netwerk

De zoomvegetatie langs de houtwal ten westen van het gemaal maakt onderdeel uit van het Gelders Natuur Netwerk (GNN) (zie afbeelding 3.2) [lit.2]. Er is geen beheertype aan dit gebied toegewezen.

Afbeelding 3.2 Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van het GNN (groen) [lit. 2]

Effecten en conclusie

Het is in deze fase van het project onduidelijk of de zoomvegetatie wordt aangetast door het plan. Indien er sprake is van aantasting dient een "Nee, tenzij" toets uitgevoerd te worden. Mogelijk kan tijdens de uitwerking van de varianten rekening worden gehouden met de ligging van de EHS om aantasting te voorkomen.

4

BESCHERMDE SOORTEN

4.1 Methode

Bureaustudie

Op grond van verspreidingsatlassen, internetbronnen en de op internet vrij verkrijgbare verspreidingsgegevens is aangegeven of wettelijk beschermde flora en fauna aanwezig is c.q. vrijwel met zekerheid kan worden verwacht. Om een beeld te krijgen van de aanwezige soorten zijn bijvoorbeeld de websites van Telmee [lit. 1] en waarneming.nl [lit. 2] geraadpleegd. Op Telmee.nl worden gegevens van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's zoals RAVON, SOVON en FLORON), samenwerkend in de koepelorganisatie VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF) weergegeven. Om een recent beeld te krijgen van de situatie zijn gegevens van de periode 2010-2015 geraadpleegd.

Veldbezoek

Op maandag 30 november 2015 heeft een ecooloog van Witteveen+Bos het plangebied bezocht. Tijdens het veldbezoek is een habitatanalyse en een steekproefsgewijze inventarisatie uitgevoerd waarbij toevallige waarnemingen van beschermde flora en fauna zijn genoteerd. Ook zijn de waarnemingen vanuit de bureaustudie in het veld geverifieerd. De inventarisatie is niet vlakdekkend en slechts indicatief.

4.2 Beschrijving per soortgroep

4.2.1 Vaatplanten

Bureaustudie

Ten oosten van de talud van de N348 is in 2014 grote kaardebol, een licht beschermde tabel 1-soort uit de Ffw waargenomen [lit. 2]. In de omgeving komen geen zwaarder beschermde vaatplanten voor.

Veldbezoek

De aangetroffen vaatplanten zijn kenmerkend voor voedselrijke omstandigheden. De graslanden in het gehele plangebied hebben een overeenkomstige soortsamenvatting en bestaat voornamelijk uit soorten zoals Engels raaigras, rode klaver, smalle weegbree, grote weegbree, madeliefje en scherpe boterbloem. De oevervegetatie langs de watergangen is recentelijk gemaaid maar bestaat vermoedelijk uit algemene soorten zoals riet, gewone egelskop en grote lisdodde. De houtwal bestaat uit een gemengde opstand van zomereiken en essen. De ondergroei bestaat voornamelijk uit braam en verjonging van zomereik en es. In het plangebied zijn de omstandigheden ongeschikt voor zwaarder beschermde vaatplantensoorten. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen.

Effecten en conclusie

Ten oosten van de talud van de N348 is in 2014 grote kaardebol, een licht beschermde tabel 1-soort uit de Ffw waargenomen [lit. 2]. Voor licht beschermde tabel 1-soorten geldt een vrijstelling. Het plangebied biedt geen geschikt habitat aan zwaarder beschermde vaatplanten. Verstoring of vernietiging van zwaarder beschermde vaatplantensoorten treedt zodoende niet op. Nader onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

4.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Bureaustudie

In het uurhok (5x5 km) waarin het plangebied ligt, is naast enkele algemeen voorkomende tabel 1-soorten ook das vastgesteld [lit. 1 & 2] (tabel 4.1). In 2013 zijn sporen van das gevonden net ten noorden van het plangebied, ter hoogte van het gemaal. In het verleden is in de omgeving (buiten het plangebied) een bijburcht vastgesteld. Deze heeft mogelijk zijn functie verloren door de aanleg van de N348

Tabel 4.1 Waargenomen grondgebonden zoogdieren in de omgeving van het plangebied (2010-2015)

Tabel 1	Tabel 3
mol	das
ree	
wezel	
haas	
ree	
konijn	
vos	

Das is een zwaar beschermde tabel 3-soort uit de Ffw. In het onderstaand kader zijn de biotoopeisen van das opgenomen.

Beschrijving biotoopeisen das

De das komt voor in halfopen landschappen. Hierbij heeft hij dekking en droge grond nodig voor de burchten en een gevarieerd grondgebruik voor zijn voedsel. De das bereikt de hoogste dichtheden in agrarisch landschap met kleine stukken bos, veel hagen (of graften in Zuid-Limburg) en voldoende wormenrijk grasland. Lage dichtheden worden gevonden in puur natuurgebied, uitgestrekte bossen en intensief landbouw-(akkerbouw-)gebied. [lit. 5].

Veldbezoek

De houtwal biedt geschikt habitat aan kleine zoogdieren zoals egel, wezel en diverse muizen. Gelet op de aanwezigheid van das in de omgeving, is er extra uitgekeken naar burchten in de houtwal. Deze en eventueel andere sporen van dassen zijn echter niet aangetroffen. Gezien de hoge grondwaterstand en het ontbreken van hoger gelegen delen in de houtwal maakt het onwaarschijnlijk dat ook in de toekomst zich hier dassen kunnen vestigen. De grazige vegetaties binnen het plangebied kunnen wel onderdeel uitmaken van een foerageergebied. Het grazige dijktaalud en de oevervegetatie bieden alleen geschikt habitat aan licht beschermde muizensoorten.

Effecten en conclusie

De aanwezigheid van licht beschermde grondgebonden zoogdiersoorten binnen het plangebied kan niet worden uitgesloten. De werkzaamheden kunnen deze soorten verstoren en vernietiging van leefgebied tot gevolg hebben. Voor het verstoren van deze soorten en het vernietigen van het leefgebied ervan, geldt echter een vrijstelling in het kader van de Ffw. Wel is te allen tijde de zorgplicht van kracht.

Met betrekking tot de das, zijn in 2014 sporen waargenomen ten noorden van het plangebied. In het plangebied zelf is tijdens het veldbezoek vastgesteld dat er geen verblijfplaatsen aanwezig zijn in de houtwal en dat condities hier ook ongeschikt voor zijn. Er gaat geen functioneel leefgebied verloren. Nader onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

4.2.3 Vleermuizen

Bureaustudie

In de omgeving van het plangebied komen de volgende vleermuizen voor [lit. 1]:

- gewone dwergvleermuis;
- ruige dwergvleermuis;
- laatvlieger;
- watervleermuis;
- meervleermuis;
- rosse vleermuis.

In 2006 en 2014 (Adviesbureau Merters, 2006 [lit.3] en Ruimte voor advies, 2014 [lit. 4]) is in de directe omgeving van het plangebied onderzoek gedaan naar het voorkomen van vleermuizen. Hierbij is vastgesteld dat zich vliegroutes bevinden langs de Eefse Beek, het Twentekanaal en langs zowel de noord als zuidoever van het Twentekanaal ter hoogte van de Eefdense Brug.

De vliegroute langs de noordoever van het Twentekanaal loopt vermoedelijk over in de houtwal welke binnen het plangebied is gelegen. Ook de vliegroute langs de Eefse Beek doorsnijdt het plangebied. Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd en staan vermeld in tabel 3 van de Ffw en Habitat Richtlijn.

Veldbezoek

In het plangebied zelf bevinden zich geen bomen met daarin holtes die kunnen dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Het gebied bevat wel diverse lijnvormige elementen die kunnen dienen als vliegroute (houtwal, Eefse Beek). Het gebruik van de Eefse Beek als vliegroute, is in het verleden al vastgesteld [lit. 3]. De houtwal is in de omgeving de enige lijnvormige beplanting en maakt vermoedelijk dan ook onderdeel uit van de vliegroute welke is vastgesteld bij de noordoever van het Twentekanaal ter hoogte van de Eefdense Brug [lit. 4].

Effecten en conclusie

Uit de gegevens van Telmee.nl en recentelijk onderzoek [lit 3 & 4] blijkt dat de aanwezigheid van vleermuissoorten is vastgesteld binnen het projectgebied en de omgeving daarvan. Zo maakt de Eefse Beek onderdeel uit van een vliegroute van watervleermuizen. De houtwal maakt vermoedelijk onderdeel uit van de vliegroute nabij de Eefdense Brug. Er bevinden zich geen geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen binnen het plangebied.

Gedurende de werkzaamheden kunnen negatieve effecten op het foerageergebied van vleermuizen optreden, indien in de periode maart tot en met november na zonsondergang of voor zonsopkomst wordt gewerkt met kunstmatige verlichting. Ter voorkoming van het aantasten van de functionaliteit van het leefgebied als gevolg van de werkzaamheden (en daarmee het begaan van een overtreding van de Ffw), dient het gebruik van kunstmatige verlichting of speciale armaturen tussen zonsondergang en zonsopkomst in deze periode voorkomen te worden. Wanneer deze mitigerende maatregel in acht wordt genomen, kunnen negatieve effecten van de werkzaamheden op vleermuizen worden voorkómen.

Indien de houtwal of een groot gedeelte ervan gekapt dient te worden is vervolg onderzoek nodig om te bepalen of de houtwal onderdeel is van een vliegroute. Ook de vliegroutes van vleermuizen zijn namelijk beschermd indien het verlies hiervan de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen aantast. Het kappen van de houtwal zou dan tot een overtreding van de Ffw kunnen leiden.

4.2.4 Vogels

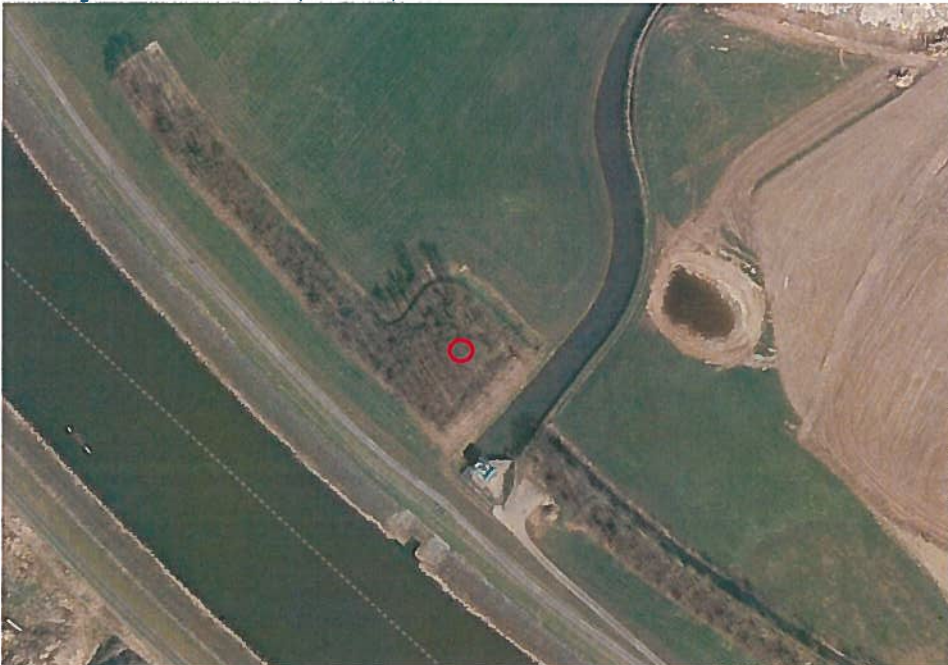
Bureaustudie

In de omgeving van het plangebied komen vogels voor van open en halfopen landschappen. De volgende soorten met een jaarrond beschermde status zijn waargenomen: huismus, roek, grote gele kwikstaart, buizerd, slechtvalk, boomvalk en sperwer [lit. 2]. In 2015 bevond zich een bezet nest van buizerd in de houtwal ten westen van het gemaal [lit. 2].

Veldbezoek

Aangezien het veldbezoek is uitgevoerd in november zijn er relatief weinig vogels waargenomen. Enkele algemene soorten zoals koolmees, merel, winterkoning en boomkruiper zijn waargenomen in de houtwal. Door het ontbreken van bladeren aan de bomen zijn diverse (verlaten) nesten van zangvogels gevonden. In het broedseizoen biedt de houtwal geschikt habitat aan zangvogels. De oevers van de watergangen zijn geschikt broedhabitat voor waterhoen, meerkoet en wilde eend. Het bekende buizerdnest is tijdens het veldbezoek gevonden en bevindt zich in de kroon van een zomereik ten westen van het gemaal (zie afbeelding 4.1).

Afbeelding 4.1 Locatie buizerdnest (rode cirkel)

Effecten en conclusie

Het plangebied biedt nestgelegenheid aan algemeen voorkomende vogels van struweel. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 juli) kunnen vogels verstoren. Daarnaast bevindt zich in de houtwal ten westen van het gemaal het nest van een buizerd. Het nest is vermoedelijk nog steeds in gebruik aangezien er in 2015 succesvol is gebroed. Nesten van buizerd zijn jaarrond beschermd (zie paragraaf 2.3.).

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat opzettelijk verstoren in het broedseizoen (individuen, nesten of eieren) verboden is volgens verbodsbepaling 10 en 11 van de Ffw. Vogels zijn op soortgelijke wijze beschermd als tabel 3-soorten. Nesten van buizerd zijn jaarrond beschermd. Het verkrijgen van ontheffing voor het verstoren van broedvogels of het vernietigen van nesten met een jaarrond beschermde status is meestal niet mogelijk. De effecten op vogels en het buizerdnest, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw zijn namelijk te voorkomen. In de maatregelen is onderscheid gemaakt in het gebied rondom het buizerdnest en de overige delen van de houtwal.

Omgeving buizerdnest (jaarrond beschermd)

Voor het verstoren/ vernietigen van een buizerdnest is een ontheffing nodig. Deze kan alleen aangevraagd worden op basis van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Gezien de aard van het project zou een ontheffing op grond van openbare veiligheid mogelijk zijn (zie paragraaf 2.3). Dit vereist echter een uitgebreider onderzoek en een langere proceduretijd. Dit kan voorkomen worden door maatregelen uit te voeren. Hieronder wordt dit toegelicht.

Voorkomen van verstoring

Werkzaamheden nabij het buizerdnest tijdens het broedseizoen (eind maart - eind juli) kan het broedsel verstoren. Om verstoring (tijdens het broedseizoen) te voorkomen dient binnen 75 meter rondom het nest geen activiteiten plaats te vinden. Werkzaamheden buiten het broedseizoen van de buizerd tasten de functionaliteit van het nest niet aan. Door rekening te houden met het buizerdnest zoals hierboven beschreven kan overtreding van de Ffw (artikel 11) worden voorkomen. Het aanvragen van een ontheffing is dan ook niet nodig.

Voorkomen aantasting functioneel leefgebied

Het buizerdnest is aanwezig in de bosschage. De nestboom verliest zijn functionaliteit als de overige bomen/ struiken in de bosschage worden gekapt. Zodra er meer duidelijkheid is over de benodigde bomenkap dient door een ecoloog bepaald te worden of de functionaliteit van het buizerdnest nog steeds gegarandeerd is na uitvoering van de bomenkap. Het nest verliest bijvoorbeeld niet zijn functionaliteit als enkele bomen/ of een klein deel van de bosschage worden gekapt.

Overige delen houtwal

De volgende maatregelen kunnen getroffen worden om verstoring van broedvogels te voorkomen:

- buiten het broedseizoen werken, dit met risico dat sommige vogels tot in september kunnen broeden;
- de werkzaamheden vlak voor het broedseizoen inzetten en dan continue doorwerken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

Ook als wordt geconstateerd dat in de directe omgeving van de werkzaamheden geen vogels broeden bij de start van de werkzaamheden, vindt geen overtreding van de verbodsbepalingen plaats. Als de werkzaamheden plaats gaan vinden in het broedseizoen zal er een deskundige moeten vaststellen dat er geen broedende vogels aanwezig zijn. Mochten er broedende vogels aanwezig zijn zal er pas gestart mogen worden met de werkzaamheden op dat betreffende stuk na 15 juli als het broedseizoen afgelopen is en er geen broedende vogels meer aanwezig zijn.

4.2.5 Vissen

Bureaustudie

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissoorten. Gedurende het vooronderzoek bij de aanleg van de N348 is de omgeving van het plangebied onderzocht op het voorkomen van beschermde vissoorten. Hierbij zijn geen beschermde soorten aangetroffen [lit.3]. In het plangebied zelf is alleen een waarneming bekend van tiendoornig stekelbaarsje [lit.2].

Veldbezoek

Habitat voor vissen is aanwezig bij de Eefse Beek en de daarop haaks liggende sloten. Aangezien de watergangen met regelmaat geschoond is hier maar in beperkte mate oevervegetatie aanwezig. De sloten bieden dan ook enkel geschikt habitat aan algemeen voorkomende vissoorten.

Effecten en conclusie

In de omgeving van het plangebied komen geen beschermde vissoorten voor [lit.3]. Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat geschikt habitat voor zwaardere beschermde vissoorten afwezig is. Nader onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

4.2.6 Amfibieën en reptielen

Bureaustudie

Uit de gegevens van Telmee.nl [lit. 1] blijkt dat bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander voorkomen binnen het plangebied. Dit betreffen licht beschermde tabel 1-soorten. In de omgeving van het plangebied komt kamsalamander voor (tabel 3 soort Ffw) [lit. 3]. De soort is één kilometer ten noorden van het plangebied aangetroffen in enkele poelen op het landgoed van Jeugdinstelling Rantray.

Beschrijving biotoopeisen kamsalamander

Kamsalamander komt voor in kleinschalige, deels agrarische, landschappen vooral bij overgang van bos naar grasland: gebieden met hagen, houtwallen, rijen knotbomen, rietkragen, vochtige bosjes en poelen. De voortplantingshabitat wordt gevormd door vrij grote, geïsoleerde, stilstaande, half beschaduwde, voedselrijke wateren (poelen, vennen, sloten) met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. De wateren moeten bovendien vrij zijn van vissen en watervogels, die anders de eieren en larven opeten. De soort overwintert op het land (periode november-maart). De landhabitat wordt gevormd door kleine landschapselementen waarin voldoende vorstvrije plaatsen aanwezig zijn zoals bosjes, hagen, struwelen, houtwallen, overhoekjes en bosranden. [lit. 5].

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn vanwege het jaargetijde (november) geen amfibieën of reptielen waargenomen. Geschikt habitat is alleen aangetroffen voor algemeen voorkomende soorten zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Er bevinden zich geen poelen in het plangebied.

Effecten en conclusie

De licht beschermde bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander zijn binnen het plangebied waargenomen. De werkzaamheden kunnen deze soorten verstoren en vernietiging van leefgebied tot gevolg hebben. Voor het verstoren van deze soorten en het vernietigen van het leefgebied ervan, geldt echter een vrijstelling in het kader van de Ffw. Wel is te allen tijde de zorgplicht van kracht. Het voorkomen van kamsalamander is door het ontbreken van geschikt habitat uitgesloten. Nader onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

4.2.7 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelde

Bureaustudie

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vlindersoorten of overige beschermde ongewervelden in de omgeving van het plangebied. Zwaar(der) beschermde vlindersoorten en overige ongewervelden zijn afhankelijk van specifieke typen habitat, zoals duin-, heide of veengebieden. [lit. 6]

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn vanwege het jaargetijde geen ongewervelden waargenomen. In het plangebied is tevens geen geschikt habitat aangetroffen voor zwaarder beschermde soorten.

Effecten en conclusie

In de omgeving van het plangebied is geen geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde vlindersoorten of overige ongewervelden. Nader onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

5

SAMENVATTING/CONCLUSIE

5.1 Beschermde gebieden

Natura 2000

Het plangebied maakt geen onderdeel van een Natura 2000-gebied. Op korte afstand ten westen van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied De Rijntakken. Doordat het plangebied buiten de begrenzing van Natura 2000 is gelegen is er geen sprake van vernietiging. Wel kunnen door indirecte effecten (externe werking) als geluid, optische verstoring, verzuring en vermessing (toename stikstofdepositie tijdens de aanlegfase) optreden op het naastgelegen Natura 2000 gebied. In hoeverre deze effecten optreden en of deze effecten Natura 2000-doelen negatief beïnvloeden dient nader onderzocht te worden in een Voortoets.

Beschermde natuurmonumenten

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument Wildenborch ligt op circa 13 kilometer van het plangebied. Het Beschermde Natuurmonument ligt op een dusdanige afstand dat gezien de aard van de werkzaamheden indirecte effecten zijn uitgesloten.

Gelders Natuur Netwerk

De zoomvegetatie langs de houtwal ten westen van het gemaal maakt onderdeel uit van het Gelders Natuur Netwerk (GNN) [lit.2]. Er is geen beheertype aan dit gebied toegevoegd. Het is in deze fase van het project onduidelijk of de zoomvegetatie wordt aangetast door het plan. Indien er sprake is van aantasting dient een "Nee, tenzij" toets uitgevoerd te worden. Mogelijk kan tijdens de uitwerking van de varianten rekening worden gehouden met de ligging van de EHS om aantasting te voorkomen.

5.2 Beschermde soorten

Tabel 5.1 Samenvatting effecten en vervolgstappen in het kader van de Ffw

Soortgroep	Beschermde soorten in het plangebied of directe omgeving aanwezig	Kans op overtreding verboden Ffw	Gevolgen	Ontheffing aanvragen Ffw
vaatplanten	ja, enkel de licht beschermde grote kaardenbol	nee, voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling	geen	nee
grondgebonden zoogdieren	ja, naast licht beschermde soorten komt das in de omgeving voor	licht beschermde soorten kunnen verstoord worden nee, er bevinden zich geen vaste verblijfplaatsen van das in het plangebied.	geen, wel zorgplicht	nee

Soortgroep	Beschermde soorten in het plangebied of directe omgeving aanwezig	Kans op overtreding verboden Ffw	Gevolgen	Ontheffing aanvragen Ffw
vleermuizen	ja, in de omgeving zijn diverse soorten en vliegroutes vastgesteld	ja, indien houtwal gekapt wordt en deze onderdeel uitmaakt van een vliegroute. Nader onderzoek zal hier meer inzicht in geven. Daarnaast dient het gebruik van kunstmatige verlichting te worden voorkomen	uitvoeren nader onderzoek en mitigerende maatregelen treffen ter voorkoming van effecten	ja, indien de houtwal onderdeel uitmaakt van een vliegroute zal een ontheffing Ffw noodzakelijk zijn
vogels	ja, het plangebied biedt geschikt broedbiotoop voor algemeen voorkomende watervogels en een kolonie zwarte sterns in de directe omgeving buisd nest nabij gemaal	ja, indien broedende vogels worden verstoord ja, indien het nest verstoord of vernietigd wordt	werken buiten broedseizoen, werkzaamheden voor het broedseizoen starten en onafgebroken voortzetten nestboom behouden, rekening houden met verstoringscontour van 75 meter	nee, voor het verstoren van broedende vogels kan in het kader van dit project geen ontheffing worden verleend, effecten dienen voorkomen te worden nee, voor het verstoren van vogels- met een jaarrond beschermde status- in het kader van dit project kan geen ontheffing worden verleend, effecten dienen voorkomen te worden
vissen	nee	nee	geen	nee
reptielen & amfibieën	ja, naast licht beschermde soorten komt ook kamsalamander in de omgeving voor.	licht beschermde soorten kunnen verstoord worden voorkomen van kamsalamander is uitgesloten door ontbreken van geschikt habitat	geen, wel zorgplicht	nee
dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	nee	nee	geen	nee

6

BRONNEN

- 1 Website van Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie, gebiedendatabase.
- 2 Gelders Natuur Netwerkaart, provincie Gelderland 2015
- 3 Website van Telmee.nl, www.telmee.nl.
- 4 Website van Waarneming.nl, www.waarneming.nl.
- 5 Adviesbureau Mertens, 2006 Beschermde diersoorten in het invloedgebied van de verbinding tussen Zutphen en de Provinciale weg N348. Adviesbureau Mertens B.V. Bureau voor natuur, ruimtelijke ordening en ecotoxicologie, Wageningen.
- 6 Ruimte voor Advies, 2014. Vleermuisonderzoek bruggen Rijkswaterstaat. Ruimte voor advies BV, Vazen
- 7 Website van Ministerie van Economische Zaken, Soortendatabase.

